

Faktagrunnlag

Strategi for kreative næringer i Troms

Innhold

1	Innledning.....	2
1.1	Kreative næringer – definisjon og begrepsbruk.....	2
2	Beskrivelse av næringene.....	3
2.1	Generelt.....	3
2.1.1	Sammenlignet nasjonalt.....	5
2.1.2	Sammenlignet i Troms.....	6
2.2	Arkitektur	8
2.3	Aviser og magasiner	8
2.4	Bøker	8
2.5	Dataspill.....	9
2.6	Film	9
2.7	Musikk	9
2.8	Reklame og event	10
2.9	Trykking	10
2.10	TV og radio	10
2.11	Utdanning.....	11
2.12	Utøvende virksomhet.....	11
2.13	Visuell virksomhet	11
3	Aktører.....	12
3.1	Troms fylkeskommunen	12
3.1.1	Kulturetaten	12
3.1.2	Næringsetaten.....	12
3.1.3	Utdanningsetaten.....	13
3.2	Innovasjon Norge	13
3.3	Kommunene	13
3.4	Kulturrådet	14
3.5	Private finansieringsinstitusjoner.....	14
3.6	Institusjoner og sentre	14
3.7	Forskningsinstitusjoner	14
4	Virkemiddelbruk.....	15
4.1	Troms fylkeskommune	15
4.2	Innovasjon Norge	16
4.3	Kulturrådet	17
5	Strategiutvikling.....	18

1 Innledning

Troms fylkeskommune har over mange år satset på tilrettelegging for og utvikling av kreativ næring i Troms. Dette skyldes blant annet at næringen tidlig ble identifisert som ei næring med stort potensiale for verdiskaping og vekst, men også som ei næring som kunne skape tiltrengte arbeidsplasser i distriktet. Fylkeskommunen har over tid satset på næringen på flere måter, både gjennom tilskudd av tilretteleggende art i ulik størrelsesorden, og gjennom større satsinger som INTRO, og senere Program for kreativ næring i Troms.

Regional planstrategi for Troms 2016 – 2019 skisserer en ny strategi for kreativ næring

Formål med planen:

Kreativ næring er fremhevet som en nasjonal vekstnæring med stort potensial. Næringen er omfattende og inkluderer den tradisjonelle kulturnæringssektoren, kreativ produksjon og utvikling. Troms fylkeskommune har over tid satset betydelig på den kreative næringen, både gjennom virkemiddelforvaltningen og tjenesteproduksjon. Ved å utvikle en egen strategi for denne sterkt voksende næringen, vil en bidra til å øke kunnskap om næringens utviklingspotensial, samt bedre være i stand til å koordinere den fremtidige innsatsen overfor denne.

Problemstillinger som skal tas med i videre planlegging:

Forarbeidet til strategien vil innbefatte en analyse for å kartlegge næringen i regionen, dens virkning og potensiale, og fylkeskommunens ulike berøringspunkter med denne. Arbeidet vil måtte gjøres i tett samarbeid med fylkeskommunens samarbeidspartnere, som kommuner, Innovasjon Norge og andre offentlige institusjoner. En strategiutvikling vil videre følge av innspillsrunder med aktører og samarbeidskonstellasjoner for å kartlegge næringens fremtidige behov og ønsket utvikling. Arbeidet tenkes fullført med fylkestingsbehandling i 2017.

Med bakgrunn i dette, ga Fylkesråd for helse, kultur og næring 05.01.2016 næringsetaten oppdraget med å utvikle strategien i samråd med fylkets kulturretat. Gjennom arbeidet med strategien, vil en skaffe til veie et **fakta grunnlag**, og med bakgrunn i dette, **utarbeide mål og strategier** for å bidra til **vekst i verdiskaping og sysselsetting i næringen**.

Som ledd i å skaffe til veie et fakta grunnlag for næringen i Troms, tok arbeidsgruppen for Strategi for kreativ næring i Troms utgangspunkt i **Menon Business Economics** rapport *Kreativ næring i Norge 2008 – 2014*, utarbeidet på oppdrag fra BI Centre for Creative Industries (Handelshøyskolen BI). Denne rapporten er en kartlegging av den kreative næringen i Norge med fokus på verdiskaping og sysselsetting. Da rapporten ikke gav svar på utviklingen innenfor de ulike bransjene i Troms, og samtidig opererer med et spesifikt utvalg (basert på NACE-koder) i populasjonen, gjorde Troms fylkeskommune et innkjøp av en tilpasset rapport fra Menon Business Economics, der verdiskaping og sysselsetting for alle bransjene innenfor kreativ næring i Troms for perioden 2008 – 2014 (inkludert noen tall for 2015) fremgår. Disse dataene danner grunnlaget for et fakta grunnlag for næringen i Troms, og gjør sammenligning på bransjenivå med landet for øvrig mulig. Fakta grunnlaget vil danne utgangspunktet for den videre prosessen med strategiutviklingen.

1.1 Kreative næringer – definisjon og begrepsbruk

Det at begrepsapparatet, nasjonalt og internasjonalt, på næringen vi i dag kaller kreativ, eventuelt kulturell og kreativ næring, tidligere ikke har vært felles, er ikke uvanlig for nye felt og fagområder. I løpet av de siste 20 årene har næringen blitt kalt blant annet både kreativ- kultur og opplevelsesnæring. Begrepet *kulturnæringer* fremstår imidlertid med bakgrunn i rådende internasjonale definisjoner (EU og UK) også nasjonalt å ha bli erstattet av begrepet *kreativ næring*

som har et noe bredere nedslagsfelt. Begrepet kommer fra det engelske creative industries, der «industries» på norsk kan oversettes med både næring og bransje. På norsk skiller vi tradisjonelt mellom ei næring og dens underliggende bransjer, vi snakker om reiselivsnæringen, men samtidig om hotell- og restaurantbransjen. For å bidra til opprydding i begrepsbruken også innenfor denne næringen, men også for å imøtekomme definisjonene som brukes nasjonalt og også av Menon Business Economics som har utarbeidet kartleggingen av næringen i Norge (og således gjøre data fra Troms så sammenlignbare med andre næringer og landet for øvrig som mulig), vil derfor Troms fylkeskommune i faktagrunnlag og videre strategiutvikling skille mellom de ulike grenene innenfor kreativ næring (i entall) og dens underliggende bransjer; eksempelvis musikkbransjen, filmbransjen, designbransjen.

Begrepet kreative næring inkluderer i dag følgende bransjer, der fellesnevneren for disse bransjene er at de bedriver formbevisst kommunikasjon på mer eller mindre kreativt vis:

- Arkitektur
- Aviser og magasiner
- Bøker
- Dataspill
- Film
- Musikk
- Reklame og event
- Trykking
- TV og radio
- Utdanning
- Utøvende virksomhet
- Visuell virksomhet

Faktagrunnlaget og videre strategiutvikling skiller mellom de ulike grenene innenfor kreativ næring (i entall) og dens underliggende bransjer; eksempelvis musikkbransjen, filmbransjen, designbransjen.

2 Beskrivelse av næringene

2.1 Generelt

Menon Economics har over flere år fulgt og kartlagt de kreative næringene i Norge hvor det i den forbindelse har blitt utgitt rapporter som beskriver næringenes økonomiske status. Menons siste rapport ble utgitt i 2016 og av denne rapporten er det utarbeidet et utdrag hvor Troms blir nærmere analysert.

Menons bakgrunnstall er hentet fra foretaksregisteret og grunnlaget utgjør bedrifter som har rapportert de senere år og som er registrert på relevant bransjekode.

Tallgrunnlaget kan gi grunnlag for feiltolkninger i et makroperspektiv. Der større foretak har opplevd svingninger eller gjennomført struktureringer et år vil dette påvirke den samlede oversikten.

Tallgrunnlaget tar utgangspunkt i registrert bransjekode og det kan hefte usikkerhet ved at en bedrift er rapportert innenfor en type bransje men oppleves å tilhøre en annen. Det kan også være bedrifter og aktører som helt har falt ut av oversikten gjennom at disse er registrert i en ikke-relevant bransje.

Oversiktstabell, tall for 2014

	<i>Verdiskaping (mill. NOK)</i>	<i>omsetning (mill. NOK)</i>	<i>Sysselsatte</i>	<i>Lønnskostnader</i>	<i>Driftsmargin</i>	<i>Antall bedrifter (unike orgnr.)</i>
Aviser og magasiner	246	528	318	158	13 %	44
Visuell virksomhet	88	169	176	77	5 %	90
Tv og radio	83	138	102	78	0 %	14
Utøvende virksomhet	68	150	111	68	-3 %	22
Arkitektur	53	86	83	45	9 %	33
Reklame og event	48	90	93	45	3 %	38
Bøker	41	135	118	36	0 %	40
Musikk	25	102	62	21	2 %	78
Film	24	80	60	24	-2 %	51
Trykking	15	40	30	13	4 %	15
Dataspill	1	2	6	2	-36 %	5
Utdanning	1	2	1	1	-3 %	2
Kreativ næring totalt	694	1 522	1 160	567	5.5 %	432
Reiselivsnæringen	2 709	8 864	4 823	1 981	1.5 %	673
Øvrig næringsliv	28 050	88 211	34 595	16 980	9.6 %	1 1045

Overordnet og samlet viser analysen at næringene hadde ei verdiskaping i 2014 på 694 mill. NOK i Troms. Den historiske utviklen fra 2004 viser en merkbar vekst i perioden fra 2004 til 2007, fra i underkant av 500 mill NOK til om lag 660 mill NOK, men har etter 2007 beveget seg opp og ned innenfor sjiktet 6-700 mill NOK.

Omsetningstallene fra 2004 til og med 2014 underbygger utviklingstrekkene sett på verdiskaping. Det var en merkbar økning fra 2004 på 1,172 milliarder til og med 2008 med kr. 1,551 milliard, men omsetningstallene har siden 2008 gått opp og ned innenfor ei nedre ramme på 1,486 milliard (2009) til ei øvre ramme på 1,620 (2012) og var i 2014 på 1,522 milliard NOK.

De kreative næringene har i perioden 2004 til 2014 hatt en stabil sysselsetting, fra færrest med 1134 personer i 2004 til mest med 1194 personer i 2013 og 1160 i 2014. Lønnskostnadene har i perioden hatt en stigning fra 402 mill NOK i 2004 til 567 mill i 2014. Lønn per sysselsatt har da utviklet seg fra kr. 354 000,- til kr. 488 000,- i løpende priser.

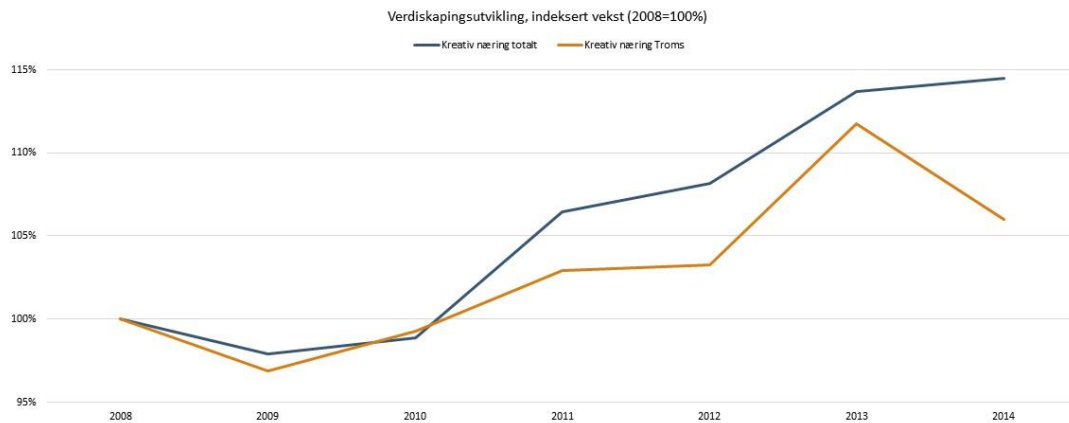
Driftsmargin, forholdstall som beskriver hvor mye bedriften får igjen av omsetningen gjennom regnestykket driftsinntekt delt på driftsresultat multiplisert med 100, viser forholdsvis store variasjoner fra om lag 4 % i 2004 til 5,5 % i 2014, men har i perioden vært så høyt som i underkant av 7 % (2005) og så lavt som i underkant av 2 % (2012). De store variasjonene gjengir svingninger innen de større foretakene, eksempelvis innen aviser og magasiner.

2.1.1 Sammenlignet nasjonalt

Sammenlignet med nasjonale tall er utviklingen i verdiskapningen hos de kreative næringene i Troms svakere enn nasjonalt.

Utvikling 2004 – 2015

Verdiskaping sammenliknet med nasjonal utvikling

På den andre siden er driftsmarginen innenfor de kreative næringene i snitt bedre i Troms enn nasjonalt.

Utvikling 2004 – 2014

Driftsmargin sammenliknet med nasjonal utvikling

2.1.2 Sammenlignet i Troms

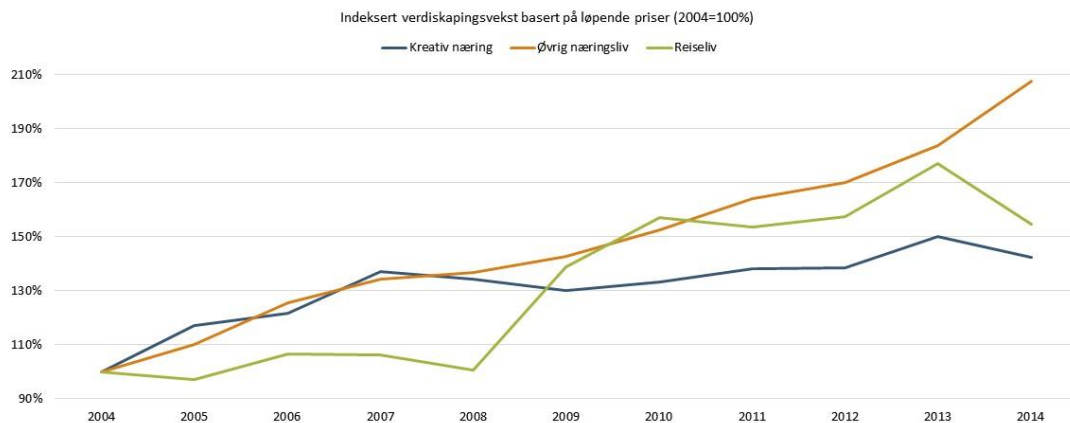
De kreative næringene i Troms utgjør 2 % av den samlede verdiskapningen i privat næringsliv i Troms. Tilsvarende tall for reiselivsnæringen er 9 % og øvrig næringsliv utgjør da 89 %.

Utviklingen i verdiskapningen viser at kreative næringer taper posisjon i forhold til annen verdiskapning i fylket. Tilsvarende gjelder også for reiselivsnæringen.

KREATIV NÆRING I TROMS

Verdiskapningsvekst i kreativ næring relativt til annet næringsliv

MENON ECONOMICS

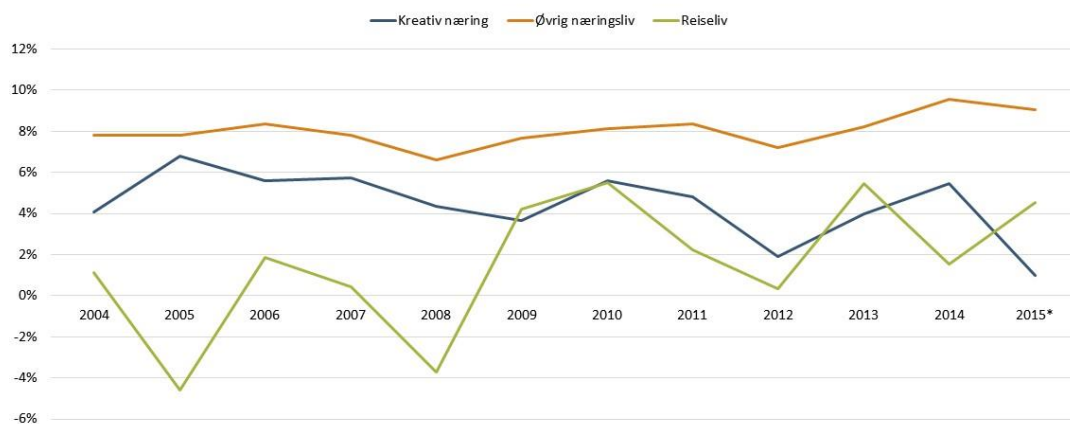
4

Driftsmarginen fra de kreative næringene viser også at denne over tid har vært lavere enn næringslivet for øvrig. Variasjonene i driftsmarginen til de kreative næringene anses dog mindre enn variasjonen innenfor eksempelvis reiselivsnæringen.

KREATIV NÆRING I TROMS

Lønnsomhet (driftsmargin) relativt til øvrig næringsliv

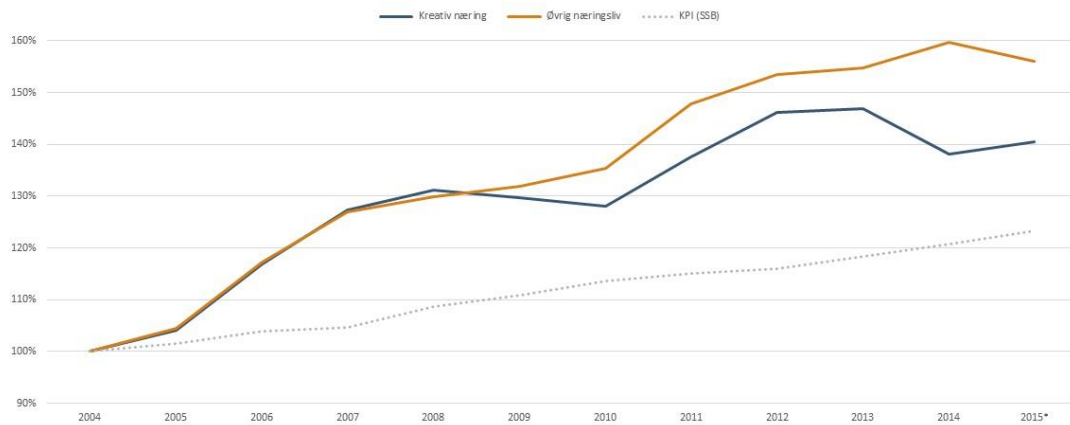

MENON ECONOMICS

5

Sammenlignet med øvrig næringsliv ligger også utviklingen innen lønnskostnader lavere hos de kreative næringene, men høyere enn konsumprisindeksen.

Indeksert vekst i lønn per ansatt samt konsumprisindeksen (KPI) 2004 = 100% (løpende priser)

2.2 Arkitektur

De 5 største aktørene i Troms målt på omsetning i 2014 var: Arkitektkontoret Amundsen AS, Borealis Arkitekter AS, AT Plan og Arkitektur AS, Steinsvik Arkitektkontor AS og John Kristoffersen Arkitektkontor AS.

Arkitektur (n=33 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	54 030	53 807	51 640	52 109	56 646	67 215	53 256
Omsetning*	84 090	88 473	85 757	79 834	90 766	103 152	86 099
Sysselsetting	97	96	95	90	89	90	83
Driftsmargin	5 %	5 %	5 %	9 %	12 %	10 %	9 %
Lønnskostnader*	48 368	47 826	46 293	44 060	45 540	55 817	44 972

* tall i hele tusen

2.3 Aviser og magasiner

De fem største aktørene målt på omsetning i 2014 var Bladet Nordlys AS, Polaris Trykk Harstad AS, Harstad Tidende AS, Mediehuset iTromsø AS og folkebladet AS.

Aviser og magasiner (n=44 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	260 168	242 977	255 147	263 311	260 601	268 252	246 276
Omsetning*	579 865	543 093	550 060	581 161	578 917	580 859	527 691
Sysselsetting	361	337	332	339	364	369	318
Driftsmargin	7 %	6 %	8 %	8 %	5 %	7 %	13 %
Lønnskostnader*	195 362	187 024	188 099	194 984	210 774	205 533	158 394

* tall i hele tusen

2.4 Bøker

De fem største aktørene målt innen bøker målt på omsetning i 2014 var Lundblad Media AS, Bokhuset AS med to enheter, Akademisk Kvarter AS og en av Ark Bokhandel AS sine tre filialer i Tromsø.

Bøker (n=40 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	47 346	48 802	52 511	47 340	46 097	49 947	40 967
Omsetning*	155 206	155 141	165 375	159 314	141 346	157 937	135 213
Sysselsetting	118	121	121	133	99	116	118
Driftsmargin	4 %	5 %	6 %	3 %	5 %	3 %	0 %
Lønnskostnader*	36 148	35 428	37 848	39 139	35 706	41 167	36 443

* tall i hele tusen

2.5 Dataspill

Dataspill-bransjen bestod i 2014 av to aktører registrert med data i foretaksregisteret, Plus Point AS og Greenlit Games AS.

Dataspill (n=5 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*					-29	1 612	1 371
Omsetning*						2 170	1 953
Sysselsetting	0	0	0	0	0	3	6
Driftsmargin	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1 %	-36 %
Lønnskostnader*						1 588	2 071

* tall i hele tusen

2.6 Film

Målt i omsetning i 2014 var følgende foretak størst innen filmbransjen; Stiftelsen Tromsø Internasjonale Filmfestival, NordNorsk Filmsenter AS, FilmCamp AS, Mer Film AS og Original Film AS.

Film (n=51 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	21 795	22 318	16 846	22 239	21 344	15 674	23 509
Omsetning*	79 360	83 882	61 072	73 941	85 526	72 843	80 169
Sysselsetting	32	53	32	34	32	36	60
Driftsmargin	5 %	3 %	3 %	4 %	-3 %	-12 %	-2 %
Lønnskostnader*	17 088	18 928	14 184	18 213	23 123	22 911	23 914

* tall i hele tusen

2.7 Musikk

De fem største aktørene målt i omsetning i 2014 var Marios musikk AS, Studenhuset Driv AS, Bukta Tromsø Open Air Festival, Violet Road AS og nå nedlagte Platekompaniet AS.

Musikk (n=78 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	45 513	39 091	36 799	33 134	10 330	24 708	24 813
Omsetning*	160 039	145 000	139 325	154 030	141 356	98 648	101 770
Sysselsetting	78	74	80	60	69	56	62
Driftsmargin	5 %	3 %	9 %	4 %	-12 %	3 %	2 %
Lønnskostnader*	34 240	30 998	22 129	25 038	25 806	19 922	20 876

* tall i hele tusen

2.8 Reklame og event

De fem største aktørene i 2014 innen reklame og event var Amedia Ressurs Harstad AS, Visuelli AS, Chili Harstad AS, Inord AS og Rød Tråd AS.

Reklame og event (n=38 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	36 135	35 348	38 268	42 383	44 274	54 504	48 296
Omsetning*	83 507	80 036	85 350	98 449	100 496	101 801	90 434
Syssetting	87	90	95	102	101	97	93
Driftsmargin	1 %	-4 %	0 %	0 %	-1 %	8 %	3 %
Lønnskostnader*	33 972	36 830	36 793	40 624	44 014	44 764	44 877

* tall i hele tusen

2.9 Trykking

Målt i omsetning var de fem største i 2014 innen trykking Scan-Mark Norge AS, Norbye&Konsept AS, Bokstavhuset AS, Fagtrykk Ide AS og ABCGrafisk AS.

Trykking (n=15 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	24 354	13 727	12 508	13 879	14 855	13 562	14 974
Omsetning*	67 064	40 709	37 957	40 169	41 549	37 761	39 631
Syssetting	64	37	38	37	33	33	30
Driftsmargin	2 %	-1 %	0 %	1 %	2 %	0 %	4 %
Lønnskostnader*	21 102	13 293	11 564	12 742	13 338	12 768	12 701

* tall i hele tusen

2.10 TV og radio

I 2014 var følgende foretak innen TV og Radio størst i Troms; Norsk Rikskringkasting AS med tre lokasjoner i henholdsvis Tromsø, Lenvik og Harstad, TV2 AS og P4 Radio Hele Norge AS.

TV og Radio (n=14 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	55 019	61 762	60 535	69 623	76 569	82 983	83 219
Omsetning*	104 731	112 132	119 885	124 573	132 749	136 245	137 901
Syssetting	102	104	105	106	112	106	102
Driftsmargin	-6 %	-2 %	1 %	0 %	0 %	-1 %	0 %
Lønnskostnader*	54 995	56 700	53 042	61 564	69 082	77 437	77 501

* tall i hele tusen

2.11 Utdanning

I 2014 var det registrert to aktører i foretaksregisteret som drev innen utdanning, henholdsvis Halti Kvenkultursenter IKS og Tromsø Musikkskole AS.

Utdanning (n=2 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*			693	459	833	670	799
Omsetning*			1 046	931	1 708	2 052	2 141
Sysselsetting	0	0	1	1	1	1	1
Driftsmargin	n.a.	n.a.	31 %	-13 %	4 %	-5 %	-3 %
Lønnskostnader*			367	579	759	755	833

* tall i hele tusen

2.12 Utøvende virksomhet

De fem største aktørene innen utøvende virksomhet med registrert omsetning i 2014 var Hålogaland Teater AS, Harstad Kulturhus AS, Festspillene i Nord-Norge, Riddu Riddu Festivála AS og Nordlysfestivalen Tromsø.

Utøvende virksomhet (n=22 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	52 474	54 184	59 157	63 443	70 713	68 758	68 149
Omsetning*	112 999	116 063	134 865	143 272	146 994	154 691	149 657
Sysselsetting	80	84	91	90	109	105	111
Driftsmargin	3 %	2 %	4 %	2 %	1 %	1 %	-3 %
Lønnskostnader*	47 594	49 823	51 301	57 425	66 186	62 756	68 165

* tall i hele tusen

2.13 Visuell virksomhet

Innen visuell virksomhet, målt på omsetning, var Stiftelsen Sør-Troms Museum, NordNorsk Kunstmuseum, Stiftelsen Nordnorsk Fartøyvernssenter og Båtmuseum, en Tromsøbasert avdeling av Wenaas Workwear AS og Stiftelsen Polaria størst i 2014.

Visuell virksomhet (n=90 i 2014)							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verdiskapning*	57 619	62 041	65 749	65 680	73 566	83 570	88 208
Omsetning*	123 911	121 958	130 880	129 538	159 046	160 279	169 034
Sysselsetting	138	153	153	142	150	183	176
Driftsmargin	4 %	4 %	4 %	3 %	2 %	2 %	5 %
Lønnskostnader*	48 684	51 038	56 789	57 687	65 928	76 228	76 623

* tall i hele tusen

3 Aktører

3.1 Troms fylkeskommunen

Fylkeskommunen er det regionale folkestyrte forvaltningsnivået i Norge, og fylkeskommunen utøver forvaltnings- og tjenesteproduserende oppgaver innen sitt geografiske nedslagsfelt. Fylkeskommunene er politisk styrte med fylkestingene som sitt øverste organ. For Troms styres fylkeskommunen etter parlamentarismen og et fylkesråd er utgått av den politiske sammensetningen av fylkestinget.

Troms Fylkeskommune har som sine primærtjenester kultur, næringsutvikling, samferdsel, utdanning og tannhelse.

Utviklingen de kreative næringene berører flere av fylkeskommunens tjenester, heri kultur, næring og utdanning.

3.1.1 Kulturetaten

Fylkeskommunens oppgaver innenfor kultur er knyttet til bibliotek, kulturminner, kunst og kulturformidling, idrett, vilt og fisk, friluftsliv og folkehelse.

Kulturetaten skal bidra til regional utvikling og legge til rette for deltakelse og opplevelser av høy kvalitet i Troms innenfor hele bredden av kunst- og kulturfeltet, noe som også inkluderer folkehelse, idrett og friluftsliv. Arbeidet blir gjort i samarbeid med kommuner, organisasjoner og institusjoner.

Kulturetaten er sekretariat for politisk ledelse, yter tjenester, gir faglige råd og veiledning og bidrar til kompetansebygging. Kulturetaten forvalter ulike lovverk og har en rekke tilskuddsordninger.

I arbeidet er barn og ungdom prioriterte målgrupper. Samisk og kvensk kultur er en naturlig og integret del av kulturtilbudet som utvikles. Internasjonalt kultursamarbeid med fokus på Barentssamarbeidet og nordområdesatsingen er også en del av kulturetatens arbeid.

Fylkeskommunen har et ansvar for å legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, og skal levere tjenester til den profesjonelle kulturen som er grunnleggende for utvikling av næringen. Det må gis rom for å realisere ideer og at unge får uttrykke og eksponere seg. Jo flere som får muligheten til å oppdage og utvikle sine ferdigheter, jo flere finner sitt talent. Slik henger kvalitet og bredde tett sammen.

3.1.2 Næringsetaten

Næringsetaten arbeider for å fremme næringsutviklingen i fylket og administrerer flere virkemidler til finansiering av utviklingsprosjekter.

Næringsetaten yter sekretariatsfunksjoner for fylkesråden innenfor etatens virksomhetsområder, og har ansvar for å presentere og drøfte de faglige premisser som skal utgjøre beslutningsgrunnlag for fylkesråden, fylkesrådet og andre folkevalgte organ (jf. kommuneloven § 20, nr 2).

Etaten administrerer flere virkemiddelordninger til finansiering av utviklingsprosjekter innen næring- og regional utvikling.

Særlig relevant for de kreative næringene er fylkeskommunens tilskuddsforvaltning for tilretteleggende tiltak innen de kreative næringene, den generelle politikktutformingene rundt de kreative næringene og støtte til sentrale aktører som NODA, FilmCamp, Tvibit og tilsvarende.

3.1.3 Utdanningsetaten

Utdanningsetaten tar seg av videregående opplæring og fagopplæring.

Utdanningsetaten yter sekretariatsfunksjoner for fylkesråden innenfor etatens virksomhetsområder, og har ansvar for å presentere og drøfte de faglige premisser som skal utgjøre beslutningsgrunnlag for fylkesråden, fylkesrådet og andre folkevalgte organ.

Utdanningsetaten har ansvar for:

- 13 videregående skoler med ca. 6000 elever i skoleåret 2017/2018 og omlag 1400 tilsatte.
- Fagopplæring i arbeidslivet med ca. 1500 lærlinger
- Opplæring av ca. 400 voksne pr. år.
- Opplæring av barn og ungdom som er på behandling på sosiale og medisinske institusjoner.
- Opplæring av innsatte i fengsel.
- Egen fylkeskommunal psykologisk tjeneste (PPT).
- Oppfølgingstjenesten med ansvar for å gi tilbud til ungdom som ikke bruker sin rett til videregående opplæring.
- Fagskolen som gir yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring.

Utdanningssektorens relevans overfor de kreative næringene ligger i utvikling av studietilbudet. For 2017-2018 ble det gitt tilbud om blant annet Design og håndverk, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon, Musikk/dans/drama og Studiespesialisering med formgivningsfag som er relevante utdanningsløp for de kreative næringene.

3.2 Innovasjon Norge

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

For å fremme formålet kan Innovasjon Norges midler brukes til:

1. Finansiering, herunder tilskudds-, låne-, garanti-, og egenkapitalordninger
2. Rådgivning og kompetansehevende tiltak
3. Nettverk og infrastruktur
4. Profilering av norsk næringsliv i utlandet

Innovasjon Norges rammer fastsettes i de årlige statsbudsjetter og gjennom avtaler med fylkeskommunene og andre aktuelle aktører. Innovasjon Norge skal anvende midlene i tråd med oppdragsbrev fra oppdragsgiverne og de til enhver tid gjeldende regelverk.

Innovasjon Norge Troms har siden 2015 forvaltet midler i et eget program rettet mot de kreative næringene finansiert av Troms fylkeskommune.

3.3 Kommunene

De 24 kommunene i Troms har alle oppgaver relevante for de kreative næringene. I kommunenes portefølje ligger å tilby relevant tilbud til egne innbyggere, herunder utdanning for barn og unge, forsamlingslokaler og tilsvarende som anses relevant for kreative næringer. Kommunene i Troms forvalter også egne kommunale næringsfond tildelt av Troms fylkeskommune.

I perioden 2003 til 2016 ble det overført kr. 269,6 millioner fra Troms fylkeskommune til kommunale næringsfond. I 2003 ble det fordelt kr. 11 millioner mellom fylkets daværende 25 kommuner, mens beløpet i 2016 var kr. 22,4 millioner. 2016 tildelingen tilsvarte tilskudd fra kr. 790 000,- til 1,3

millioner til de 24 kommunene i fylket. De kommunale næringsfondene nyttes av kommunene til blant annet utviklingsprosjekter og etablererstøtte.

3.4 Kulturrådet

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig.

Norsk kulturråd er et statlig forvaltningsorgan som har hele landet som virkeområde. Norsk kulturråd består av et kollegialt organ (rådet) og en fagadministrasjon.

Rådet har som oppgave å forvalte Norsk kulturfond og andre statlige tilskudd som er lagt til rådet. Rådet skal bl.a også være et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.

Kulturrådet fokuserer på følgende fagområder i sine utlysninger:

- Litteratur
- Museum og kulturvern
- Musikk
- Scenekunst
- Tverrfaglig
- Visuell kunst
- Barn og unge
- Digital utvikling
- Forskning
- Internasjonalt

3.5 Private finansieringsinstitusjoner

Det finnes flere private finansieringskilder som fokuserer på deler av de kreative næringene. I Nord-Norge er Sparebank 1 Nord-Norge størst med Kultur næringsstiftelsen og gavefondet, men også andre lokale og regionale sparebanker har tilsvarende ordninger. Nasjonalt har både Gjensidigestiftelsen og DNB fondsfunksjoner som gir tildelinger til kulturaktører hjemmehørende blant de kreative næringene.

3.6 Institusjoner og sentre

Det er over år bygd opp flere ulike institusjoner og sentre som arbeider innenfor de kreative næringene, som utviklingssentre, bransjeorganisasjoner, finansieringsinstitusjoner, kompetansetilbydere og nettverk. Noen er formaliserte organisasjoner mens andre har kommet til fra utviklings- og samarbeidsprosjekter og blitt nav i sine miljøer. På filmsiden eksisterer Nordnorsk Filmsenter, FilmCamp, Filmfond Nord og Filmverftet, på musikk eksisterer kompetansesenter for Rock i Nord-Norge og rytmisk kompetansesenter, innenfor design og arkitektur har man NODA, Nordnorsk Design og Arkitektursenter, det eksisterer samarbeidsprosjekter og forening innen utøvende kunst, som eksempelvis RadArt, innenfor scenetekstutvikling som Ferske Scener og flere ulike organisasjoner, nettverk eller senter som ikke er bransjespesifikke som Kulturklyngen Høgtun, ungdomssenteret Tvibit i Tromsø, UKM på Finnsnes og Samdrift som er et samarbeidsprosjekt mellom festivaler med forskjellig innhold.

3.7 Forskningsinstitusjoner

De kreative næringene har i begrenset grad vært gjenstand for forskning fra landsdelens FoU-miljøer. I forskningsøymed er det er likevel et kontaktpunkt mellom reiseliv og kreative næringer, begge er en

del av opplevelsesnæringene, og det har i den forstand vært forsket også på de kreative næringene. Det foregår også utdanning på høyere nivå innenfor de kreative næringene, og i den grad antas det at det er miljøer rundt utdanningsinstitusjonene hvor det også forskes.

Nasjonalt fremstår BI, Agderforskning og Høyskolen på Lillehammer som de mest fremtredende, i tillegg til ulike analysesenter som har gjort rapporter og vurderinger rundt betydningen av de kreative næringene, herunder blant annet Menon Business Economics som har bidratt med data til Troms fylkeskommunes arbeid.

4 Virkemiddelbruk

4.1 Troms fylkeskommune

I perioden 2003 til og med januar 2017 har Troms fylkeskommune bevilget kr. 490,6 millioner over totalt 353 ulike tilsagn. Det største tilsagnet var på kr. 70 millioner mens det minste var på kr. 25 000,-.

Troms fylkeskommunes inndeling av tilskudd relatert til de kreative næringene er i stor grad knyttet til det tidligere fokuset på kulturnæring. Av tilsagnene på 490,6 millioner, faller kr. 198,1 millioner innenfor de spesifiserte kategoriene under kreative næringer, da med følgende fordeling:

Arkitektur	1 562 750,-
Aviser og magasiner	1 433 000,-
Bøker	1 880 000,-
Dataspill	631 496,-
Film	57 503 477,-
Musikk	6 906 900,-
Reklame og event	115 641 653,-
TV og Radio	600 000,-
Utøvende virksomhet	4 320 000,-
Visuell virksomhet	7 931 951,-

En av aktørene innen utdanning har mottatt tilskudd til utviklingsprosjekter, men prosjektet innretning var den gang ikke utdanningsorientert og tiltaket er sortert under en annen kategori, - reklame og event.

Fylkeskommunens øvrige tilsagn innenfor virkeområdet anses delvis underbyggende for bransjene som sorterer innenfor de kreative næringene. Herunder er fordelingen som følger:

Generelt	22 618 693,-
Håndverk	3 685 000,-
Idrett	6 395 156,-
Infrastruktur	159 578 627,-
Kulturarv	29 892 348,-
Tilskuddsforvaltning	70 048 000,-

Den klareste og mest direkte tilknytningen til de kreative næringene ligger i posten tilskuddsforvaltning på til sammen kr. 70 millioner. Posten inneholder da overføringer av tilskuddsmidler til henholdsvis Tromsø kommunes satsing på kulturnæringsfondet Intro og Innovasjon Norge Troms sitt program for kreative næringer. Innovasjon Norge og Tromsø kommunes kulturnæringsfond har i sine fond tildelt midler til prosjekter og tiltak gitt egne kriterier.

Tilskudd sortert under posten generelt inkluderer ulike tiltak som ikke ensrettet lar seg plassere i en boks. Dette kan være kulturinkubatorer av ulike slag, mønstringsprosjekter innenfor kulturnæringer og andre utviklingstiltak. Prosjektene inkluderer da både musikk, film, visuell virksomhet, utøvende virksomhet og tilsvarende.

Håndverk har en grensdragning til visuell virksomhet men inkluderer også brukskunst. Prosjektene inkluderer ulike doudji-, museums- og tradisjonelle husflidstiltak.

Relevansen til idrettstildelingene ligger i den gamle kulturdefinisjonen og anses ikke relevant for de kreative næringene, mens infrastrukturen som ofte er tilknyttet idretten forstås som mer relevant i kontekst av de kreative næringene. Posten inkluderer tiltak som Studenthuset Driv, ombygging av brannstasjonen til Tvibit, kartlegging av scener og arenaer for bruk av de kreative næringene og tilsvarende. Posten inkluderer også idrettshaller som kan ha en sideordnet funksjon for andre arrangementer. Postens største tildeling på kr. 70 mill. til Tromsø kommunes badeland på Templarheimen er overfor de kreative næringene, den minst relevante tildelingen.

Kulturarv er hovedsakelig museumsrelaterte tiltak men innenfor disse berøres flere relevante sjangre, som eksempelvis visuell virksomhet.

4.2 Innovasjon Norge

Innovasjon Norge Troms har i perioden september 2014 til og med november 2016 gitt tilsagn på kr. 23,7 millioner til tiltak innenfor de kreative næringene med følgende fordeling:

Film	8 275 500,-
Musikk	4 655 000,-
Scenekunst	2 032 200,-
Visuell kunst	1 069 500,-
Design	846 000,-
Foto	167 000,-
Spill	1 883 000,-
Litteratur	551 500,-
Tverrfaglig	4 282 000,-

Midlene som er nyttet stammer fra den ordinære overføringen fra fylkeskommunen av statlige tilskuddsmidler, post 551.60 og -.61 på statsbudsjettet, tildelinger tilknyttet program for kreative næringer, samt midler fra Innovasjon Norges nasjonale rammer. Tilskudd fra Innovasjon Norges nasjonale rammer antas å være tilknyttet arbeidet Innovasjon Norge Troms har oppnådd gjennom sitt program for kreative næringer.

4.3 Kulturrådet

Kulturrådet har en rekke tildelinger innenfor sine utlysninger til Troms. Fordelingen etter utlysning for tiltak hjemmehørende i Troms var i 2016 som følger:

Støtteordning	Totalt tildelt:	Til Troms	Antall tilsagn Troms
Andre musikktiltak prosjektstøtte	12 093 000	160 000	3
Arrangørstøtte musikk	31 168 400	1 045 000	13
Arrangørstøtte scenekunst	5 150 000	1 500 000	3
Arrangørstøtte visuell kunst	39 560 000	3 100 000	4
Aspirantordninga	4 032 000	336 000	1
Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper	21 600 000	0	0
Bestillingsverk og produksjonsstøtte musikk	18 308 000	1 280 000	8
Driftstilskudd	172 168 250	1 861 000	3
Faglitteratur kulturvern	1 280 000	0	0
Fond for lyd og bilde prosjektstøtte	32 967 794	835 000	9
Fonogram innspillinger	3 293 000	0	0
Formidling gjestespill	7 676 000	160 000	2
Forprosjekt scenekunst	5 397 500	205 000	3
Fri scenekunst dans	24 177 206	0	0
Fri scenekunst teater	27 440 266	1 085 266	3
Gjenopptakelse av sceneforestillinger	1 206 954	77 500	2
Gjesteoppholdsstøtte for arenaer	2 891 250	650 000	3
Kirkemusikk	7 930 067	200 000	2
Kompetansehevende tiltak scenekunst	3 427 550	205 000	3
Kunst og teknologi	1 500 000	0	0
Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling	5 273 000	0	0
Litteraturformidling	15 463 100	300 000	1
Litteraturproduksjon	5 232 750	0	0
Litteraturprosjekt	4 023 000	0	0
Markedsføring av kortfilm og dokumenter	848 900	60 000	1
Markedsføring av musikkutgivelser	2 219 000	40 000	1
Museumsprogrammer	6 315 000	150 000	1
Musikere og ensembler	57 218 000	4 170 000	4
Musikkfestivaler	45 115 000	2 970 000	8
Norsk Islandske kultursamarbeid	1 577 000	100 000	1
Norsk musikk i audiovisuelle produksjoner	700 000	0	0
Produksjonsstøtte til kulturtidsskrift	6 440 000	40 000	1
Prosjektstøtte visuell kunst	21 898 000	870 000	7

Prosjektstøtte kulturvern	9 695 000	620 000	7
Publiseringsstøtte for musikkinnspillinger	23 580 000	<i>Ikke registrert på fylker</i>	X
Regionale kompetansesenter for dans	1 300 000	0	0
Rom for kunst , kunstnere og kulturbygg	15 491 200	1 675 000	3
Sikringsmidler til museer	9 000 000	117 000	1
Tverrfaglige tiltak	8 159 370	90 000	1
Utstillingsstøtte til kunstnere i etableringsfasen	2 457 000	60 000	2
Utstyrsstøtte til fellesverksteder	1 420 000	80 000	1
Prosjektstøtte kunst- og kulturkritikk	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Statlig forsikring	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Europeisk nettverk	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Internasjonale samarbeidsprosjekt	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Støtteordning for kulturnæringer	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Europeiske plattformer	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Øversetting og promotering av europeisk litteratur	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Integrering av flyktninger	<i>Ingen utlysning / tildeling i 2016</i>		
Totalt	666 692 557	24 041 766	103

Kulturrådet forvalter også stipendiatsordninger. Stipendende gis enten for antall år eller et fastsatt kronebeløp.

	Tildelt nasjonalt	Hvorav i Troms	Antall i Troms
Arbeidsstipend, år	339 år	2 år	2
Arbeidsstipend for yngre uetablerte kunstnere, år	160 år	6 år	3
Statens utstillingsstipend (Nordland, Troms og Finnmark)	4 800 000	350 000	9
Diversestipend	14 924 500	314 000	9
Diversestipend for nyutdannede kunstnere	16 544 200	630 000	9
Stipend for etablerte kunstnere	16 tilsagn nasjonalt, beløp ikke oppgitt, ingen i troms		
Stipend for seniorkunstnere	3 tilsagn nasjonalt, beløp ikke oppgitt, ingen i troms		
Houen og Mohrs leget	Ingen utlysning/tildeling i 2016		

5 Strategiutvikling

Fakta grunnlaget for en strategi for kreative næringer i Troms reflekterer en overordnet status for de berørte næringene i et gitt øyeblikk. Dokumentet som foreligger tar utgangspunkt i tilgjengelige data, men kan likevel ikke sies å gi det fulle og hele bildet. Eksempelvis fremkommer ikke enkeltmannsforetak i datagrunnlaget og det kan heller ikke garanteres at relevante aktører ikke er sortert under andre NACE-koder enn de som er definert som relevante for de kreative næringene.

En fremtidig strategi for kreative næringer i Troms laget av Troms Fylkeskommune vil ha et fokus på næringsutvikling i skjæringspunktet hvor enten fylkeskommunen selv eller Innovasjon Norge som

operatør for fylkeskommunen vil kunne bistå med utvikling eller forbedrede rammeforhold gitt de regler og lover som gjelder for offentlig støtte.

Det tradisjonelle utviklingsarbeidet tilsier støtte til enkelttiltak. Det seg være utvikling av samarbeid, utvikling av formaliserte bedriftsnettverk, støtte til kompetansehevende tiltak, ulike tiltak for å styrke rekruttering, støtte til produktutvikling, tilrettelegging av infrastruktur og lignende. Innenfor verktøykassen ligger også muligheten for et politisk arbeid med å styrke rammeforholdene innenfor enkelte segmenter. I Troms har også utvikling av infrastruktur vært sett på som et virkemiddel hvor haller og forsamlingssteder inngår. Tilretteleggingen berører også fylkeskommunens ordinære tjenesteproduksjon innen kulturfeltet hvor fylkeskommunens arbeid anses grunnleggende for rekruttering til og utvikling av et profesjonelt kulturliv. Likeså er det en relevans i utdanningsløpene som tilbys i fylket.

Strategiutviklingen må også skjele til over- og sideordnede planverk. De kreative næringene er berørt av Troms fylkeskommunes fylkesplan og som opplevelsesnæring både relevant for Strategi for reiselivet i Troms 2013-2017 og fylkeskommunens FoU-strategi.